

Іконнікова М.В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
Хмельницький національний університет*

АУДІОВІЗУАЛЬНІ ЗАСОБИ У ВИВЧЕННІ ЛІТЕРАТУРИ

Сьогодні на особливу увагу заслуговують питання інтенсифікації навчального процесу, які полягають у тому, щоб за найменших витрат часу дати необхідну кількість інформації, добитися її якісного засвоєння, формувати такі уміння і навички, які допоможуть у майбутньому людині вільно почуватися в інформаційному просторі, в колективі, раціонально користуватися ними у своїй діяльності.

З XVI століття унаочнення навчального процесу стало одним з найголовніших принципів дидактики.

Принцип наочності у процесі навчання теоретично і практично обґрунтували відомі педагоги Я.А. Коменський, Й. Песталоцці, Ж.Ж. Руссо, К.Д. Ушинський, Т. Лубенець, Г. Ващенко, В. Сухомлинський.

Відомий сучасний дидакт П. Щербань вважає, що сьогодні одним з головних чинників інтенсифікації навчання є використання наочності, зокрема АВЗН [1, с. 159].

АВЗН – це синтез достовірно наукового викладу фактів з елементами мистецтва.

Один із основоположників аудіовізуального методу у французькій педагогіці С. Френе ще на початку 60-х років XX століття писав, що природа і середовище навколо нас радикально змінилися, і ці зміни продовжуються. Слід враховувати ці незворотні процеси. АВЗН, зокрема кіно, створюють новий світ, до якого ми всі повинні пристосуватися. Кіно, на думку С. Френе, – це більше, ніж звичайна розвага, це більше, ніж саме мистецтво. АВЗН, вважає С. Френе, – це нова форма народження думки, нова форма її вираження; це мова, якою повинні володіти школярі і вчителі. Провівши багаторічні спостереження, учений зробив висновок, що АВЗН забезпечують максимальний розвиток теоретичних здібностей учнів, а створення таких засобів (тобто кіно) безпосередньо самими учнями – це могутній спосіб вираження власного «Я» останніх [2, с. 160].

Розглядаючи психологічні особливості застосування АВЗН, Г. Карпов та В. Романін підкреслюють, що в основі такого використання АВЗН як джерела знань «лежать цілком визначені психічні процеси» [3, с. 252].

Для успішного навчання важливо, щоб у процесі сприйняття брало участь якомога більше аналізаторів. На відміну від звукових (аудіативних) і зорових (візуальних) навчальних посібників, АВЗН має ряд принципових переваг. Головна перевага полягає в тому, що навчальна інформація поступає до учнів одночасно через зоровий і слуховий канали. «Одночасний вплив складного комплексу подразників на різні аналізатори... має особливу силу, особливу емоційність. Тому орган людини, яка сприймає інформацію з допомогою АВЗН, знаходиться під впливом могутнього потоку якісно незвичайної інформації, що створює емоційну основу, на базі якої від конкретного образу легше переходити до логічного мислення, до абстрагування».

Через АВЗН вводяться такі подразники, які, сильно впливаючи на органи чуттів людини, докорінно перебудовують усі її психічні функції. Зорові і слухові аналізатори, які беруть участь у процесі сприйняття, допомагають людині отримати повніші і точніші уявлення про питання, що вивчаються.

Це значною мірою покращує сприйняття і запам'ятовування матеріалу, створює у свідомості студентів більш міцні асоціативні зв'язки.

Теоретичні основи ефективного використання АВЗН розроблено у працях С. Архангельського, В. Березняка, М. Блюміна, М. Борисової, В. Вербицької, В. Волинського, А. Гельмонта, А. Гуржія, А. Зільберштейна, Г. Карпова, Л. Кулінської, М. Ляховицького, Л. Прессмана, В. Романова, В. Ружейнікова, В. Толля, Л. Чашка, С. Шаповаленко, М. Дахмаєва, З. Шалик [4, с. 213].

Кіно займає своє особливе місце серед АВЗН. Високо поцінуючи кіно, відомий естет Р. Рабинович переконував: «Літературний образ на екрані стає конкретним, наочним, життєвим, реальним; і те, що в уяві могло бути невиразним, неясним, приймає чіткі окреслення, проявляється, як на плівці. Кіно Дозволяє по-новому прочитати, побачити твір художньої літератури, відкриваючи в ньому не помічені раніше красу і глибину, даючи тим самим матеріал для розвитку образного мислення»

Робота з навчальним кіно на заняттях літератури має свою більш як сторічну історію. Питанням навчального кіно присвятили монографії З. Аболіна, Т. Абрамова, Н. Арнольд, С. Архангельський, Б. Баєв, В. Балашов, В. Безпалько, В. Волинський, А. Гельмонт, М. Духовна, Т. Духота, Д. Ляшенко, А. Маркушевич, Д. Полторак, Л. Прессман, О. Рябчун, Є. Соловійова, Б. Толль, Л. Чашко, М. Шахмаєв, А. Юр'єв [5, с. 121].

Аналіз найважливіших досліджень у галузі теорії і практики використання АВЗН показує, що в основному створена методика застосування АВЗН у навчальному процесі.

Так, зокрема:

- з'ясовано можливості АВЗН;
- доведено їх вплив на підвищення якості знань студентів;
- визначено їх місце у навчально-виховному процесі;
- сформульовано основні дидактичні вимоги до змісту, форми і структури АВЗН;
- проаналізовано умови ефективного їх використання;
- розроблено ряд ефективних методів роботи з цими ЗН;
- досліджено вплив АВЗН на методи, прийоми і організаційні форми навчального процесу.

Однак існує ряд питань, пов'язаних з АВЗН, які розв'язані частково або зовсім не розв'язані.

Це стосується передусім питання використання на заняттях відеофрагментів – одного з різновидів АВЗН. Потребують з'ясування і уточнення питання:

- що таке відеофрагменти;
- методика їх створення силами студентів;
- методика використання відеофрагментів на заняттях зарубіжної літератури. Кожне з цих питань багатоаспектне, тому має бути конкретизоване.

Відсутність у науковій літературі конкретних відповідей щодо ефективного розв'язання вищезазначених питань не могло не позначитися на практиці використання відеофрагментів на заняттях зарубіжної літератури.

Відеофрагменти – це відзняті на відеоплівку 7-12 хвилинні екранізації художніх творів.

Відеофрагмент – це екранізація не всього художнього твору, а лише згустку найдраматичніших подій; подій, які є найважливішими для розвитку сюжету, для характеристики головних героїв, для визначення стилю письменника, зокрема мови твору [6, с. 22].

Відеофрагмент – це своєрідна візитна картка художнього твору. Таких карток, на наш погляд, можна підготувати одну, іноді дві-три (більшу кількість відеофрагментів на заняттях використовувати немає потреби).

Відеофрагменти дуже зручні, прості для використання абсолютно всіма викладачами і доцільні на заняттях, де вивчаються прозові та драматичні твори.

За допомогою відео фрагментів можна пожвавити будь-який етап заняття – його організаційну частину, мотивацію навчальної діяльності, перевірку і корекцію знань студентів, вивчення нового матеріалу, його закріплення, домашнє завдання.

Список використаних джерел:

1. Щербань П.М. Прикладна педагогіка. Навч.- метод. посіб. – К.: Вища школа, 2002. – С. 159.
2. Прессман Л.П. Технические средства на уроках русского языка: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1976. – С. 160.
3. Карпов Г.В., Романин В.А. Технические средства обучения: Учебное пособие для студентов пединститутів и учащихся педучилищ. – М.: Просвещение, 1979. – С. 252.
4. Использование технических средств в учебном процессе: Материалы педагогических исследований. Известия АПН РСФСР. Выпуск 128 / Под ред. Н.М. Шахмаева. – М.: Издательство АПН РСФСР, 1963. – С. 213.
5. Духовна М.М. Технічні засоби навчання. – К.: Вища школа, 1982. – С. 121.
6. Використання кіно в навчально-виховній роботі шкіл області: Методичні матеріали. – Станіслав, 1961. – С. 22.

Каландирець Н.М.

аспірант,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-АГРАРНИКІВ

У нормативних документах сучасної системи освіти «рівень» розглядається як складова стандарту і висвітлює загальні вимоги до рівня підготовки випускників. Разом з тим поняття «рівень» відображає уявлення, які відтворюють поточні можливості студента в опануванні певних знань, умінь і навичок. У наукових дослідженнях процесу формування компетентності фахівця «рівень» частіше всього розглядають як ступінь інтегративної якості особистості.